

4. Бюджетний запит на 2018–2020 роки індивідуальний, Форма 2018-2 // Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://moz.gov.ua> (дата звернення 22.04.2018 р.).
5. Внутрішній аудит ефективності: методичні засади та практичні аспекти. Навчальний посібник. Київ: Державна фінансова інспекція України, «Кафедра», 2013. – 72 с.
6. Київський міський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ, організацій. URL: <http://www.cpk.org.ua> (дата звернення 15.04.2018 р.).
7. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2018–2021 роки // Розпорядження КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1011-р URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1011-2017-%D1%80>. (дата звернення 02.04.2018р.).
8. Кузьминчук Н. Оцінка результативності бюджетних програм. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2012. – Вип. 8. – С. 75-81.
9. Михайлович Ю., Журбенко А. Методологія та критерії оцінки ефективності бюджетних онкологічних програм. Клінічна онкологія. – 2016. – № 3 (23). – С. 6-10.
10. Ніколаєв В. Удосконалення механізмів державного управління інформаційно-аналітичною діяльністю: дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец 12.00.03. Миколаїв, 2015. – 278 с.
11. Основополагающие принципы аудита эффективности. Генеральный секретариат ИНТОСАИ – RECHNUNGSHOF (Счетная палата Австрийской Республики) DAMPFSCHEIFSTRASSE 2A-1033 VIENNA AUSTRIA URL: <http://www.intosai.org> (дата звернення 25.03.2018р.).
12. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. URL: www.minfin.gov.ua. (дата звернення 28.03.2018 р.).
13. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://phc.org.ua> (дата звернення 16.03.2018р.)
14. Шкворець Ю. Критерії та показники оцінки ефективності програмно-цільового фінансування центральних органів управління з питань науки, інноваційної діяльності. Калуга: Издательство научной литературы Н.Ф. Бочкаревой, 2006. – 654 с.

УДК 339.13

Мардус Н.Ю., к.е.н., доцент,
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

АНАЛІЗ ЕЛЕМЕНТІВ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Мардус Н.Ю. Аналіз елементів ринкової інфраструктури. У статті досліджено основні елементи інфраструктури ринку, які є суб'єктами торговельної діяльності. Досліджено кількість і динаміку підприємств оптової і роздрібною торгівлі України, структуру і динаміку бірж, забезпеченість об'єктами торгівлі населення України у 2008–2017 рр. на ринках різних типів. Визначено загальну кількість ринків, що функціонували в Україні, та їх динаміку.

Ключові слова: ринок, оптова торгівля, роздрібна торгівля, біржа, динаміка, структура.

Мардус Н.Ю. Анализ элементов рыночной инфраструктуры. В статье исследованы основные элементы инфраструктуры рынка, являющиеся субъектами торговой деятельности. Исследовано количество и динамику предприятий оптовой и розничной торговли Украины, структуру и динамику бирж, обеспеченность объектами торговли населения Украины в 2008–2017 гг. на рынках различных типов. Определено общее количество рынков, которые функционировали в Украине, и ее динамику.

Ключевые слова: рынок, оптовая торговля, розничная торговля, биржа, динамика, структура.

Mardus N.Yu. Analysis of elements of market infrastructure. The article investigates the main elements of the market infrastructure, which are subjects of trade activity. The quantity and dynamics of enterprises of wholesale and retail trade of Ukraine, the structure and dynamics of exchanges, and the availability of objects of population trade of Ukraine in 2008–2017 in different types of markets are researched. The total number of markets functioning in Ukraine and its dynamics was determined.

Key words: market, wholesale trade, retail trade, stock exchange, dynamics, structure.

Постановка проблеми. Стан та розвиток внутрішнього ринку залежить від умов здійснення товарно-грошових відносин та їх зміни. Такі умови відбивають стан інфраструктури, конкурентні умови

та ступінь державного втручання в процеси, що протікають на внутрішньому ринку. Одним із головних елементів ринкової інфраструктури є суб'єкти торговельної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В. Бодров, Н. Балдич, В. Гусев, Ю. Матвеева, В. Майн, П. Макаренко, Ф. Котлер, Г. Армстронг, О. Азарян, В. Точилін, Т. Осташко, О. Пустовойт [1], А. Кредисов, І. Сіваченко, Ю. Пахомов, О. Паценко, В. Чередниченко, А. Підгориний [2] та інші. На основі цих досліджень сформовано теоретико-методичні й практичні підходи до визначення і дослідження елементів внутрішнього ринку товарів.

Проте інфраструктура внутрішнього ринку, яка є підґрунтям щодо взаємодії між покупцями та продавцями, потребує аналітичного дослідження з метою створення інформаційно-аналітичної бази забезпечення внутрішнього ринку товарів додаткового дослідження. Тому інфраструктура ринку забезпечує його існування і потребує її комплексного аналітичного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є комплексне аналітичне дослідження основних елементів інфраструктури внутрішнього ринку товарів.

Виклад основних результатів.

Одним із головних елементів ринкової інфраструктури є суб'єкти торгівельної діяльності. Із рис. 1 спостерігаємо динаміку кількості підприємств оптової торгівлі на початок року, з якого, незважаючи на незначні коливання на початку досліджуваного періоду, кількість підприємств оптової торгівлі, починаючи з 2012 року, постійно скорочувалась, що призвело до зниження цього показника на 40 620 одиниць, або на 53,99%.

Як видно рисунку 1, у структурі підприємств оптової торгівлі значно підвищилась частка підприємств зі більш значними обсягами оптового товарообороту (більше 1 млн. грн.). Так, за 2008–2017 рр. частка підприємств оптової торгівлі з обсягом товарообороту від 1,1 до 10 млн. грн. зроста з 25% до 36,1%, з обсягами товарообороту від 10,1 до 50,0 млн. грн. – з 8,5% до 18,5% та з обсягом товарообороту від 50,1 і вище – з 3,3% до 9,4% (рис. 2 та рис. 3).

Окрім підприємств оптової торгівлі, суб'єктами внутрішнього ринку товарів є біржі (окрім фондових бірж). Кількість зареєстрованих та діючих бірж в Україні наведена на рисунку 4.

Як видно з рис. 4, кількість зареєстрованих бірж зростала впродовж тривалого періоду і досягла у на початку 2014 р. свого максимального

значення (586 одиниць). За 2014 р. відбулося скорочення кількості зареєстрованих бірж до 555 одиниць. Останні роки досліджуваного періоду кількість зареєстрованих бірж зростала. Загалом, за 2008–2017 рр. відбулося збільшення кількості зареєстрованих бірж на 88 одиниць, або на 18,26%.

Кількість діючих бірж значно відрізнялась від кількості зареєстрованих. Так, на початку досліджуваного періоду діючі біржі склали 65,35% від кількості зареєстрованих на початок 2008 р. бірж. У 2017 р. питома вага діючих бірж серед зареєстрованих значно скоротилась і становила 37,89%. В абсолютному виразі кількість діючих бірж ско-

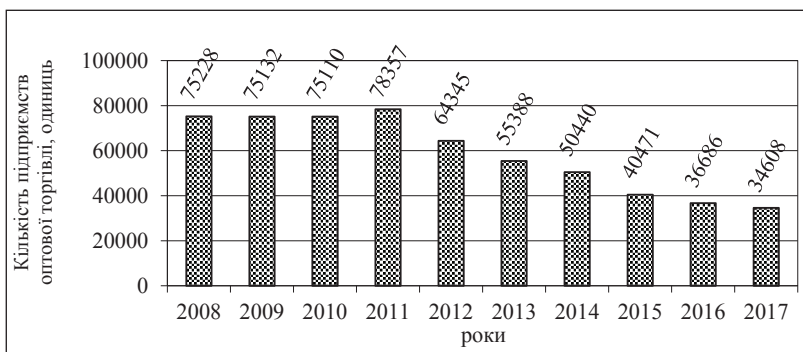

Рис. 1. Кількість підприємств оптової торгівлі України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

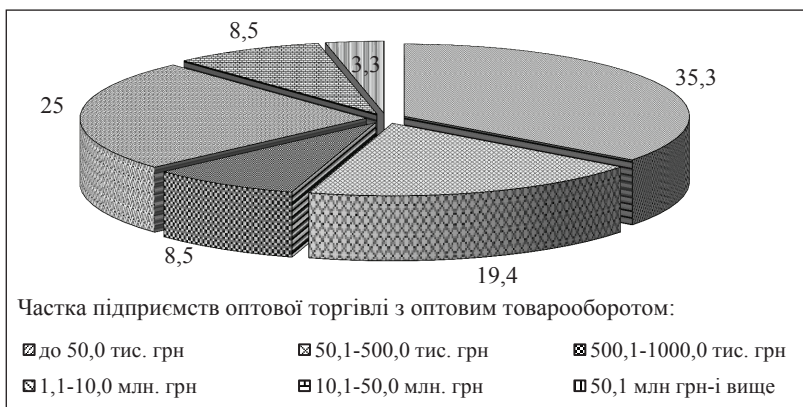

Рис. 2. Групування підприємств оптової торгівлі за обсягом оптового товарообороту у 2008 р.

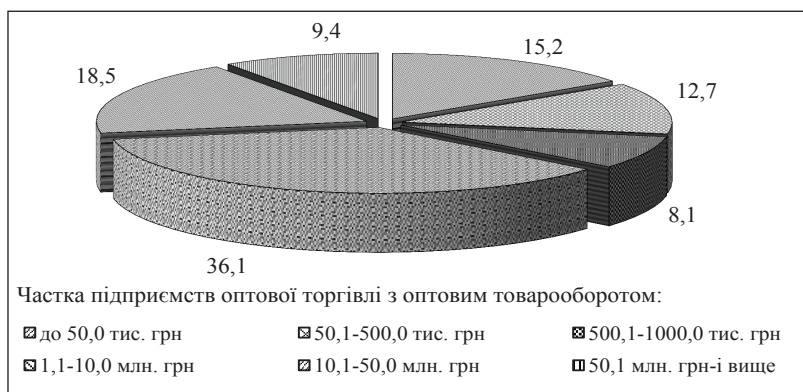

Рис. 3. Групування підприємств оптової торгівлі за обсягом оптового товарообороту у 2017 р.

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

Рис. 4. Кількість бірж України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

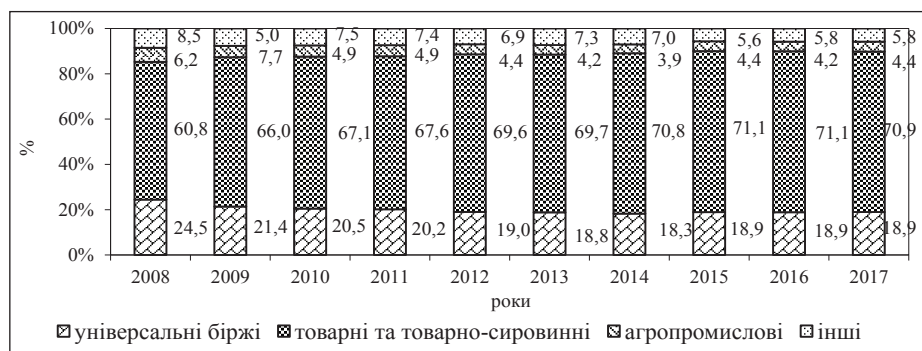

Рис. 5. Структура бірж України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

Рис. 6. Кількість об'єктів роздрібної торгівлі (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

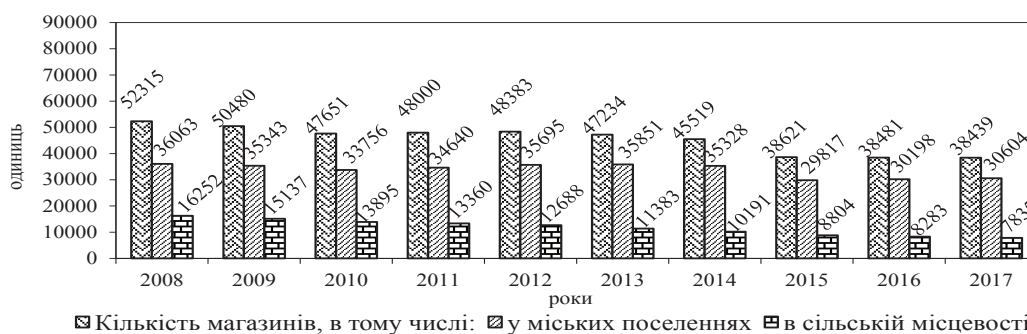

Рис. 7. Кількість магазинів у роздрібній торгівлі

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

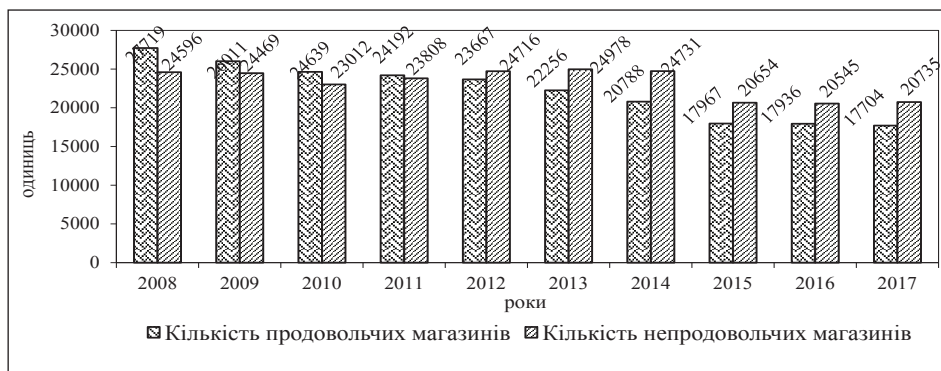

Рис. 8. Спеціалізація магазинів у роздрібній торгівлі України

Джерело: розроблено автором на основі [3-9]

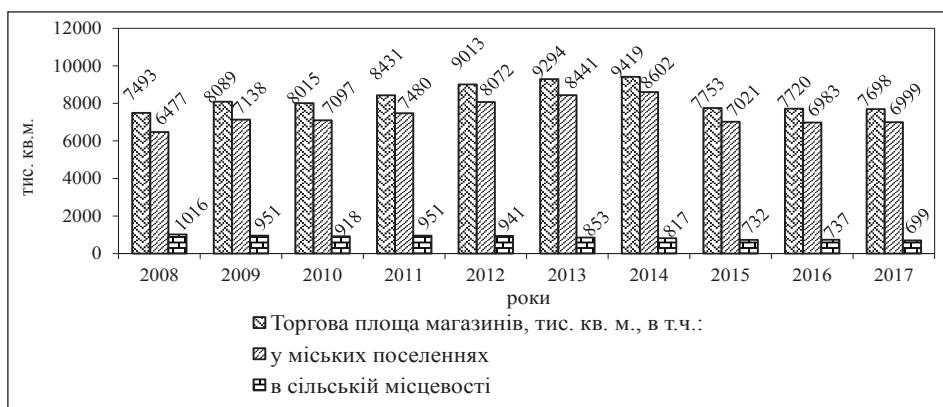

Рис. 9. Торгова площа магазинів у роздрібній торгівлі

Джерело: розроблено автором на основі [3-9]

Рис. 10. Кількість напівстаціонарних об'єктів торгівлі

Джерело: розроблено автором на основі [3-9]

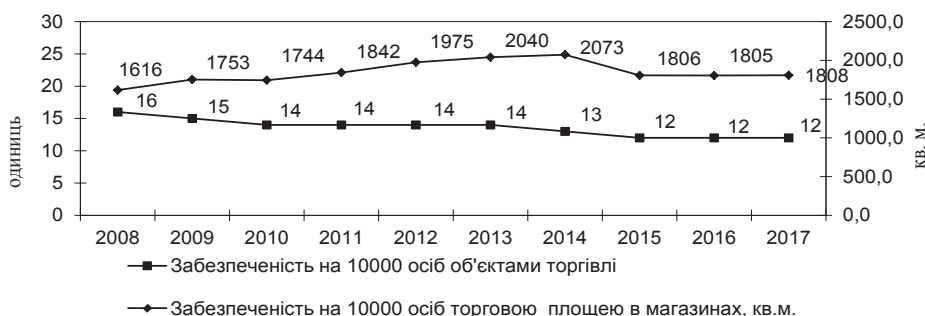

Рис. 11. Забезпеченість об'єктами торгівлі та торговою площею населення України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3-9]

ротилась з 315 одиниць у 2008 р. до 216 одиниць у 2017 р., тобто на 99 одиниць, або на 31,43%.

Структура бірж України у 2008–2017 рр. наведена на рис. 5, з даних якого видно, що як на початку, так і наприкінці досліджуваного періоду в структурі бірж переважали товарні та товарно-сировинні біржі (60,8% на початку 2008 р. та 70,9% на початку 2017 р.). Значною є питома вага універсальних бірж, яка знизилась за досліджуваний період з 24,5% до 18,9%.

Серед торговельних об'єктів важливу роль в інфраструктурі внутрішнього ринку грають об'єкти роздрібної торгівлі, кількість яких наведена на рис. 6.

Як видно з рисунку, кількість об'єктів роздрібної торгівлі скорочувалась, причому скорочення спостерігалось як у міських поселеннях, так і в сільській місцевості. Упродовж 2008–2017 рр. кількість об'єктів роздрібної торгівлі України в міських поселеннях зменшилась на 13 285 одиниць, що складає 25,22% від їх кількості на початку досліджуваного періоду. Кількість об'єктів роздрібної торгівлі в сільській місцевості зменшилась на 9 277 одиниць, або на 48,29% початкового рівня.

Щодо загальної кількості об'єктів роздрібної торгівлі, то вона скоротилась з 718 888 до 49 326 одиниць, тобто на 22 562 одиниці, або на 31,38%.

Зменшення кількості наявних об'єктів роздрібної торгівлі за умов зростання роздрібного товарообороту свідчить про поступове розширення масштабів діяльності торговельних підприємств, що відбивається на зростанні середньої величини роздрібного товарообороту на одному об'єкті з 3,5 до 9,8 млн. грн.

Основними об'єктами, що функціонують у роздрібній торгівлі, є магазини, кількість яких наведена на рис. 7.

Як видно з рисунку, кількість магазинів по Україні в цілому, а також у міських поселеннях і в сільській місцевості мала тенденцію до поступового зниження. Так, у міських поселеннях кількість магазинів зменшилась на 5 459 одиниць, або на 15,14%. У сільській місцевості зниження становило 8 417 одиниць, або 51,79%. Якщо говорити про динаміку кількості магазинів по Україні в цілому, то вона також була спадною. Так, за 2008–2017 рр. кількість магазинів знизилась на 13 876 одиниць, що складає 26,52% рівня, який було зафіксовано на початку досліджуваного періоду.

Дані щодо спеціалізації магазинів роздрібної торгівлі України та зміни їхньої кількості в динаміці наведені на рисунку 8.

Як видно з рисунку 8, якщо на початку 2008 р. в складі магазинів роздрібної торгівлі переважали продовольчі магазини (52,3% загальної кількості), то, починаючи з 2012 р., частка продовольчих магазинів скорочується і сягає на початку 2017 р. лише 46,05%. Такі зміни в структурі пов'язані з тим, що кількість продовольчих магазинів скорочувалась із більш швидкими темпами

(на 10 015 одиниць, або на 36,13%), ніж кількість промислових (на 3 861 одиницю, або на 15,70%).

На рис. 9 представлена динаміка торгової площі магазинів України.

Як видно з рисунку 9, торгова площа магазинів у сільській місцевості скоротилась на 317 тис. кв. м., або на 31,20%. Торгова площа в міських поселеннях мала досить стійку тенденцію до зростання аж до початку 2014 р., але за 2014 рік суттєво знизилась, що було зумовлено дестабілізацією політичної ситуації в країні. За 2008–2017 рр. торгова площа магазинів у міських поселеннях зросла на 522 тис. кв. м., або на 8,06%. По Україні також спостерігалось зростання торгової площі на 205 тис. кв. м., або на 2,74%.

Як видно з рисунку 10, кількість напівстаціонарних об'єктів торгівлі за досліджуваний період знизилась на 8 686 одиниць, або на 44,38% (зокрема в міських поселеннях – на 7 826 одиниць, або на 47,11%, у сільській місцевості – на 860 одиниць, або на 29,05%). Забезпеченість населення об'єктами торгівлі та торговою площею наведена на рис. 11.

Як видно з рисунку 11, забезпеченість населення на 10 000 осіб об'єктами торгівлі скоротилась за 2008–2017 рр. на 4 одиниці, або на 25%. Забезпеченість торговою площею магазинів зростала до 2014 р. і набула свого максимального рівня, який склав 2073 кв. м. на 10 000 осіб. Після цього спостерігалось падіння цього показника, проте за 2008–2017 рр. в цілому його величина зросла на 192 кв. м., або на 11,88%.

На рис. 12 представлена забезпеченість міського населення об'єктами торгівлі та торговою площею магазинів.

Як видно з рисунку 12, якщо на початку 2008 року на 10 000 осіб міського населення припадало 17 об'єктів торгівлі, то наприкінці досліджуваного періоду – лише 13 об'єктів (на 4 об'єкти, або ж на 23,53% менше). Забезпеченість міського населення торговою площею магазинів мала хвилеподібну динаміку. Не дивлячись на суттєве зниження цього показника останніми роками, його величина в загальному підсумку зросла на 329 кв. м., або ж на 16,09%.

У сільських поселеннях забезпеченість населення як об'єктами торгівлі, так і торговою площею мала яскраво виражену тенденцію до зниження (рис. 13).

Так, забезпеченість населення на 10 000 осіб об'єктами торгівлі скоротилась на 5 одиниць, або на 61,54%, тоді як забезпеченість торговою площею магазинів скоротилась на 158,0 кв. м., або на 22,87%.

Окрім об'єктів роздрібної торгівлі (магазинів, напівстаціонарних об'єктів торгівлі), торгівля товарами здійснюється також на ринках різних типів (критих, пересувних тощо).

Загальна кількість ринків, що функціонували в Україні, та їх динаміка представлена на рис. 14.

Із даних рисунку видно, що кількість ринків зменшувалась досить стабільними темпами з при-

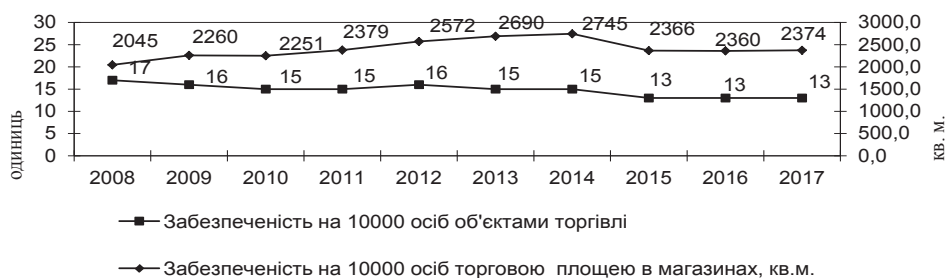

Рис. 12. Забезпеченість об'єктами торгівлі та торговою площею міського населення України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

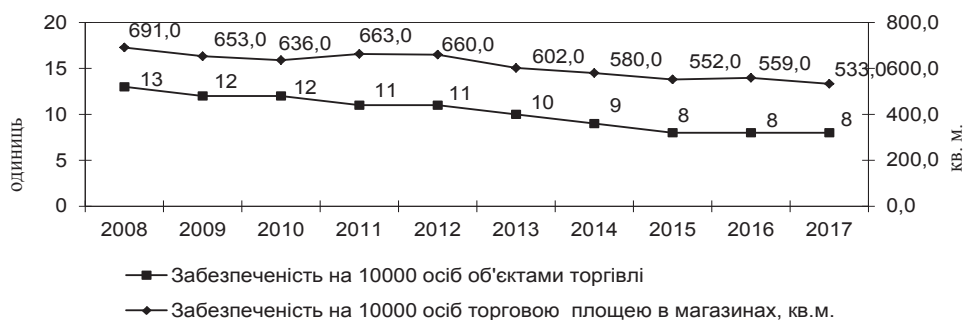

Рис. 13. Забезпеченість об'єктами торгівлі та торговою площею сільського населення України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [3–9]

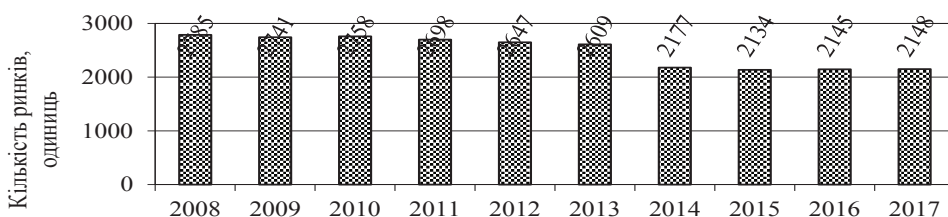

Рис. 14. Кількість ринків України у 2008–2017 рр. (станом на початок року)

скоренням, що спостерігалось у 2014 р. Загалом, за 2008–2017 рр. кількість ринків знизилась на 637 одиниць, або ж на 22,87%.

Висновки. Результати дослідження показали, що незважаючи на незначні коливання, кількість підприємств оптової торгівлі, починаючи з 2012 р. постійно скорочувалась, як і універсальні біржі. Забезпеченість населення об'єктами торгівлі (на 10 000 осіб) скоротилась за 2008–2017 рр. на 25%. Також наявне скорочення кількості об'єктів роздрібною торгівлі, особливо у міських поселеннях і в сільській місцевості.

Спостерігається зменшення кількості наявних об'єктів роздрібною торгівлі за умов зростання роздрібною товарообороту, що свідчить про поступове розширення масштабів діяльності торговельних підприємств. Взагалі можна зазначити, що кількість ринків зменшувалась досить стабільними темпами.

Результати дослідження є важливим елементом під час формування інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів із метою визначення стратегічних орієнтирів і доцільними для подальшого дослідження.

Список літератури:

1. Ринки реального сектора економіки України: структурно інституціональний аналіз / Точилін В., Осташко Т., Пустовоїт О. та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. Точиліна; Ін-т екон. та прогноз. НАН України; Київ, 2009. – 640 с.
2. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: Монографія / За заг. ред. канд. економ. наук, професора А. Підгорного. Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2016. – 218 с.
3. Звіт Антимонопольного комітету за 2015 рік / Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2016 № 3-рп. URK: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=122547>.

4. Звіт Антимонопольного комітету за 2016 рік / Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2017 № 2-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>.
5. Звіт Антимонопольного комітету за 2017 рік / Затверджено Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28.02.2018 № 5-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140483&schema=main>.
6. Doing Business оцінка бізнес регулювання. Набори ретроспективних даних и даные о трендах. URL: <http://russian.doingbusiness.org/custom-query>.
7. Внутрішня торгівля / Публікації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publorg_u.htm.
8. Економічна статистика / Економічна діяльність / Внутрішня торгівля / Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/spr.htm.
9. Багатогалузева статистична інформація / Регіональна статистика / Розділ статистичної інформації Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sestr.htm.

УДК 338.24:631.1

Речка К.М., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

РЕГУЛЮВАННЯ І ПІДТРИМКА ДЕРЖАВОЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Речка К.М. Регулювання і підтримка державою сільського господарства. У статті досліджено напрями державної підтримки аграрної сфери України. Розглянуто особливості системи державної підтримки підприємств аграрної сфери та заходів щодо вдосконалення механізму державної підтримки вітчизняного сільськогосподарського підприємства. Встановлено, що неодмінною умовою сталого розвитку аграрного сектору економіки та забезпечення продовольчої безпеки держави є державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників. Визначено, що на розвиток сталого та конкурентоспроможного агропромислового виробництва має бути спрямована аграрна політика країни. Проведено аналіз можливих шляхів розвитку державної підтримки та регулювання сільського господарства на основі поширених моделей.

Ключові слова: сільське господарство, державне регулювання, фінансування, дотації, державна підтримка.

Речка Е.Н. Регулирование и поддержка государством сельского хозяйства. В статье исследованы направления государственной поддержки аграрной сферы Украины. Рассмотрены особенности системы государственной поддержки предприятий аграрной сферы и мероприятий относительно усовершенствования механизма государственной поддержки отечественного сельскохозяйственного предприятия. Установлено, что непременным условием устойчивого развития аграрного сектора экономики и обеспечения продовольственной безопасности государства является государственная поддержка сельскохозяйственных товаропроизводителей. Определено, что на развитие постоянного и конкурентоспособного агропромышленного производства должна быть направлена аграрная политика страны. Проведен анализ возможных путей развития государственной поддержки и регулирования сельского хозяйства на основе распространенных моделей.

Ключевые слова: сельское хозяйство, государственное регулирование, финансирование, дотации, государственная поддержка.

Rechka K.M. Regulation and support by the state of agriculture. The article deals with the directions of state support of the agrarian sector of Ukraine. Features of the system of state support of agrarian enterprises and measures to improve the mechanism of state support of the domestic agricultural enterprise are considered. It is established that the state of support of agricultural producers is an indispensable condition for the sustainable development of the agricultural sector of the economy and the provision of food security of the state. It is determined that the agrarian policy of the country should be directed towards the development of sustainable and competitive agro-industrial production. The analysis of possible ways of development of state support and regulation of agriculture on the basis of common models has been carried out.

Key words: agriculture, state regulation, financing, subsidies, state support.

Постановка проблеми. Розглядаючи тематику державного регулювання і підтримку сільського господарства, слід зазначити, що у цілому вона достатньо

й усебічно досліджена як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями, а тому є підстави вважати, що в науково-методологічному контексті сьогодні ство-